

ЧЕК-ЛИСТ

**“МОНІТОРИНГ СЕКСУАЛЬНОГО
НАСИЛЬСТВА В РІЗНИХ
ВІКОВИХ ГРУПАХ ТА
АЛГОРИТМ ДІЙ ЛІКАРЯ”**

СЕКСУАЛЬНЕ НАСИЛЬСТВО ВКЛЮЧАЄ В СЕБЕ, АЛЕ НЕ ОБМЕЖУЄТЬСЯ НАСТУПНИМ:

- **Зґвалтування**
- **Сексуальне рабство (зокрема шлюбне рабство) та змушення до проституції**
- **Насильницька вагітність/стерилізація**
- **Сексуальне каліцтво**
- **Тортури (сексуальний садизм)**
- **Розбещення неповнолітніх (з або без пенетрації)**
- **Зберігання та розповсюдження порно за участі дітей**
- **Сексуальні домагання**
- **Примусове оголення**
- **Сексуальне насильство в сім'ї та на роботі**
- **Погрози та спроби сексуальних нападів**
- **Переслідування за ознакою статі (сталкінг)**

МОНІТОРИНГ СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА В РІЗНИХ ВІКОВИХ ГРУПАХ ТА АЛГОРИТМ ДІЙ ЛІКАРЯ

ПОВНОЛІТНІ ОСОБИ

СОМАТИЧНІ ОЗНАКИ ПЕРЕЖИТОГО НАСИЛЬСТВА

Прямі

- пряма скарга;
- тілесні пошкодження.

ВАЖЛИВО! Робити огляд всього тіла (садна шкіри та слизових, гематоми, порізи, вивихи чи переломи тощо)

Непрямі

- відсутність прямої скарги;
- тілесні пошкодження незрозумілого походження (гематоми, порізи тощо, можуть бути нанесені самостійно як самоушкоджуюча поведінка);
- інфекції, що передаються статевим шляхом;
- соматичні прояви тривоги (напади паніки, тахікардія, задуха тощо);
- інші соматичні симптоми без діагнозу.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОЗНАКИ ПЕРЕЖИТОГО НАСИЛЬСТВА

Прямі

- надмірна тривога;
- депресивна симптоматика;
- безсоння або надлишок сну;
- жахи;
- замкненість, зневіра;
- самоушкоджуюча поведінка;
- суїцидальні думки, плани, спроби.

Повнолітні особи

Непрямі

- інтрузії (кошмари, нав'язливі спогади);
- дисоціативні стани (пр: флешбеки);
- страждання через тригери;
- поведінка уникнення;
- негативні зміни у настроях та самооцінці (я-поганий/а, люди та світ небезпечні);
- порушення соціальної поведінки.

АЛГОРИТМ ДІЙ ЛІКАРЯ

Збір анамнезу:

1. Відкриті запитання.
2. Активне слухання.
3. Без засудження та стереотипів.
4. Приватність і конфіденційність.

Користуйтесь такими правилами комунікації

Вербально:

- представитись, повідомити свій фах;
- вказати, що “Я тут для того, щоб Вам допомогти”;
- повідомити про правила: “Конфіденційність” та “Стоп”;
- пояснити, чим ви можете допомогти;
- пояснити, що буде відбуватися під час прийому;
- підтримувати бесіду за допомогою прийомів активного слухання: “МГМ”.

Невербально:

- запросити зручно присісти, воду;
- не торкатися тіла без дозволу;
- подбайте, щоб в кабінеті не було третіх осіб (виняток – психолог);
- жести, міміка, пантоміміка, дотримання комфортної дистанції;
- приятний контакт очима;
- підтримуюче кивання.

Провести повний огляд, використовуючи такі правила:

1. Пояснити ваші дії та мету.
2. Попередити про відчуття.

3. Дати можливість ставити запитання, контролювати огляд та відмовитися.
4. Не порушувати кордонів.
5. Отримати усвідомлену згоду.
6. Описати пошкодження.
7. Скерувати до суміжних спеціалістів.

Для вас будуть важливі наступні юридичні аспекти:

1. Документувати ознаки насильства детально.
2. Фіксувати у відповідних журналах.
3. Зібрати можливі докази.
4. Передати інформацію про випадок протягом доби конфіденційно.
5. Починати процес юридичної підтримки лише за бажання людини.

АЛГОРИТМ КОМУНІКАЦІЇ
(з повнолітньою постраждалою особою)

МОДЕЛЬ PEACE

Модель PEACE — це професійна схема для проведення ефективних та етичних інтерв'ю у розмовному стилі. Символіка PEACE представляє всі п'ять стадій проведення інтерв'ю:

P Planning and Preparation — Планування і підготовка

E Engage and Explain — Залучення та роз'яснення

A Account and Clarification — Розповідь та уточнення

C Closure — Завершення

E Evaluation — Оцінка

МОНІТОРИНГ СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА В РІЗНИХ ВІКОВИХ ГРУПАХ ТА АЛГОРИТМ ДІЙ ЛІКАРЯ

НЕПОВНОЛІТНІ ОСОБИ

СОМАТИЧНІ ОЗНАКИ ПЕРЕЖИТОГО НАСИЛЬСТВА

Прямі

- пряма скарга від дитини та/або дорослої особи (батьків, опікунів);
- тілесні пошкодження (садна шкіри та слизових, гематоми, порізи, вивихи чи переломи тощо);
- інфекції, що передаються статевим шляхом.

Непрямі

- синці, подряпини невідомого походження;
- порушення харчової поведінки різного генезу;
- надлишок або нестача ваги;
- регулярність виникнення пошкоджень на тілі невідомого походження;
- регулярність звернень до лікарів і причини (особливу увагу викликають часті травми);
- шрами;
- вегетативні прояви в процесі відповідей на типові запитання;
- регресивна поведінка (презентування себе як меншої за віком дитини: сюсюкання, відсутність навичок самообслуговування);
- енурез, енкопрез психосоматичного генезу;
- часті позиви до сечовипускання психосоматичного генезу;
- мовленнєві прояви: запинання або заїкання (психосоматичного генезу), надмірно прискорений темп мовлення.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОЗНАКИ ПЕРЕЖИТОГО НАСИЛЬСТВА

Прямі

- надмірна тривога;
- депресивна симптоматика;
- безсоння або надлишок сну;
- жахи;
- боязке ставлення до інших дорослих;
- надмірна мастурбація. Часта демонстрація геніталій. Рання сексуалізація поведінки. Псевдодоросла поведінка;
- самоушкоджуюча поведінка різної інтенсивності (від шрамів та порізів до відривання задирків під час бесіди);
- наявність шкідливих звичок (куріння, вживання алкоголю, психоактивних речовин).

Непрямі

- пригніченість;
- замкненість;
- дитина/підліток боїться спілкуватись, постійно озирається на батьків/опікунів;
- відсутність контакту між дитиною та батьками/опікунами (під "Контактом" розуміємо інформаційний та емоційний зв'язок);
- виклична поведінка, немотивована агресія;
- регресивна поведінка (презентування себе як меншої за віком дитини: сюсюкання, відсутність навичок самообслуговування);
- відмова контактувати з вами, ігнорування;
- нічні жахи; проблеми зі сном;
- непосидючість.

АЛГОРИТМ ДІЙ ЛІКАРЯ

Основні психологічні принципи надання допомоги при пережитому насильстві:

1. Бути для дитини «безпечним дорослим».
2. Забезпечити, щоб спілкування з дитиною відбувалось у місці, яке дитина сприймає як «безпечне».
3. При спілкуванні з неповнолітньою особою дотримуватись принципів роботи з дитиною.

Неповнолітні особи

4. Спілкуючись з дитиною, проявляти емпатію.
5. Не розпитувати дитину детально про випадок сексуального насильства, пам'ятаючи, що бажано, щоб вона розказувала про всі подробиці насильства під час допиту в рамках кримінального провадження.
6. Зафіксувати належним чином інформацію про випадок насильства, яку повідомила дитина.
7. Впродовж однієї доби повідомити про випадок сексуального насильства щодо дитини до:
 - органів Національної поліції;
 - служби у справах дітей.

Основні принципи при наданні допомоги неповнолітній особі, яка постраждала від насильства:

- принцип поваги до дитини;
- принцип автономії;
- принцип конфіденційності;
- принцип справедливості.

Порядок дій при виявленні особи в зоні бойових дій або близько неї, яка постраждала від насильства:

- запросити зручно присісти, воду;
- не торкатися тіла без дозволу;
- подбайте, щоб в кабінеті не було третіх осіб (виняток – психолог);
- жести, міміка, пантоміміка, дотримання комфортної дистанції;
- приятний контакт очима;
- підтримуюче кивання.

Порядок дій при виявленні особи в тилу, яка постраждала від насильства:

- не пізніше однієї доби повідомляєте органи Національної поліції та службу у справах дітей;
- вносите дані в електронну систему охорони здоров'я (ЕСОЗ);
- заповнюєте огляд пацієнта.

АЛГОРИТМ КОМУНІКАЦІЇ

(з неповнолітньою постраждалою особою)

- якнайчастіше звертайтеся до дитини на її ім'я;
- постарайтеся створити безпечну атмосферу, виражаючи своє добре ставлення до дитини;
- говоріть повільно, чітко, спокійним голосом;
- використовуйте просту, зрозумілу для дитини мову;
- часто проявляйте свою зацікавленість до дитини жестом (хитання голови) або інтонацією;
- переконайте дитину, що вона є партнером у розмові, скажіть, що те, що вона розповідає, є важливим;
- підтримуйте відповідний зоровий контакт без надмірного, безперервного спостереження за дитиною;
- переривайте розповідь дитини лише тоді, коли це є вкрай необхідно;
- перепитайте дитину, якщо не зрозумієте її висловлювань;
- якщо дитина довгий час не відповідатиме на запитання, спробуйте сформулювати його інакше;
- гідно оцініть зусилля дитини, яка дає показання, але не хваліть за конкретні відповіді, не обіцяйте винагороди;
- скажіть дитині, якщо виникає така потреба, що ви усвідомлюєте, що вона відчуває занепокоєння, і підкресліть небезпідставність її почуття;
- коли ви намагаєтеся, щоб дитина розповіла про себе, покажіть готовність відкрити частину свого особистого життя (що любите, чим захоплюєтеся тощо), щоб стати для дитини реальною, ближчою людиною.

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ:

Чи ти хочеш, щоб прийом відбувався з батьками або без?

Чи ти почуваєш себе безпечно вдома?

Чи ти почуваєш себе безпечно в школі?

ПИТАННЯ ЩОДО ФІЗИЧНОГО НАСИЛЬСТВА:

Чи було вам коли-небудь боляче від того, що хтось піклувався про вас?

Як це сталося?

Чи доставляли вас коли-небудь до лікарні/ швидкої допомоги через травму?

Як це сталося?

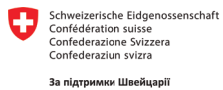
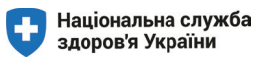
ПИТАННЯ ПРО СЕКСУАЛЬНЕ НАСИЛЬСТВО:

Хтось змушує вас робити щось, що вам незручно?

Що ви дізналися про «добрий дотик/поганий дотик?» Як ви це дізналися?

Що б ви зробили, якби хтось спробував торкнутися ваших інтимних місць?

А якби це був хтось, кого ви знаєте?

**ЧЕК-ЛИСТ “Моніторинг сексуального насильства
в різних вікових групах та алгоритм дій лікаря”**